

Aan Minister

nota

Beslisnota Kamerbrief beantwoording motie delen zwarte
lijsten Nederlandse luchtvaartmaatschappijen

TER BESLISSING

Datum

12 december 2024

Onze referentie

IENW/BSK-2024/333247

Opgesteld door

Bestuurskern

Dir. Luchtvaart

Afd. Luchtvaartveiligheid

Bijlage(n)

1

Aanleiding

Bij het commissiedebat luchtvaart op 24 oktober 2024 heeft u toegezegd de Kamer op zeer korte termijn nader te informeren over de aanpak van ordeverstoringende passagiers. Met onderhavige kamerbrief geeft u invulling aan deze toezegging.

Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd om in te stemmen met bijgaande kamerbrief en deze te ondertekenen.

Politiek

- Bij kamerbrief van 5 september 2022 is de Kamer geïnformeerd dat de Nederlandse luchtvaartmaatschappijen (KLM, KLC, Transavia, Corendon en TUI) geïnteresseerd zijn om de mogelijkheden voor het verder onderling delen van de zwarte lijsten te onderzoeken.¹
- Bij kamerbrief van 3 april 2023 is toegelicht welke stappen de Nederlandse luchtvaartmaatschappijen doorlopen om inzicht te krijgen in hoeverre het uitwisselen van gegevens van ordeverstoringende passagiers (zwarte lijsten) significant bijdraagt aan het terugbrengen van het aantal ordeverstoringende passagiers.²
- Op 12 februari 2024 verscheen het Telegraaf-artikel "Escalatie door giftige cocktail. Aanpak van Vlieg-aso's in stroomversnelling". Kamerlid Vedder (CDA) heeft naar aanleiding van dit artikel een mondelinge vraag aangemeld voor het vragenuur van dinsdag 13 februari 2024.
- Op 13 februari 2024 zijn in het mondelinge vragenuur toezeggingen gedaan over onder meer zwaardere straffen, het toepassen van vliegverboden en gebiedsverboden. De vragen van lid Vedder zijn afgedaan bij beleidsreactie de Staat van de Luchtvaart van 9 april 2024³.
- In het mondelinge vragenuur werd in de Kamer de vergelijking met een gebiedsverbod in een winkelcentrum gemaakt, waar winkels onderling informatie delen. De juridische verplichtingen van een luchtvaartmaatschappij binnen een internationaal concern alsmede de te

¹ Kamerstuk van 5 september 2022, kenmerk 31936 nr. 991; Kamerbrief van 22 december 2022, kenmerk 31936 nr. 1016.

² Kamerbrief van 3 april 2023, kenmerk 31936 nr. 1019.

³ Kamerstuk van 9 april 2024, kenmerk 31936 nr. 1152.

volgen procedure om een passagier het vliegen te ontzeggen op welke internationale luchthaven deze ook instapt is echter vele malen complexer dan in de afgebakende context van een winkelcentrum.

- Bij verzamelbrief van 20 juni 2024 heeft u de Kamer toegezegd om de Kamer uiterlijk in het vierde kwartaal van 2024 te informeren. Dit omdat gedurende het proces is gebleken dat meer afstemming nodig is tussen de Nederlandse luchtvaartmaatschappijen.

Kernpunten

- Het delen van zwarte lijsten is **geen** verplichting voor luchtvaartmaatschappijen. Het is een eigen keuze van luchtvaartmaatschappijen om zwarte lijsten te delen.
- KLM en Transavia delen hun zwarte lijsten met elkaar sinds september 2022. Dit is gerealiseerd zonder tussenkomst van de Autoriteit Persoonsgegevens (AP), aangezien het hier om een uitwisseling van persoonsgegevens **binnen** één concern gaat. Een vergunning van de AP is onder deze omstandigheden niet vereist. De doorlooptijd van het delen van de zwarte lijsten tussen KLM en Transavia was tweeënhalf jaar.
- Voor het delen van zwarte lijsten **buiten** het eigen concern tussen in Nederland gevestigde ondernemingen moet een vergunning bij de AP worden aangevraagd en gelden een aantal vereisten:
 - Er moet een zwaarwegend belang zijn dat een grote inbreuk op de privacy rechtvaardigt (voor zwarte lijsten met en zonder strafrechtelijke gegevens) en aanvullend, indien de zwarte lijst strafrechtelijke gegevens bevat, moet er ook een maatschappelijk belang zijn.
 - De criteria voor plaatsing op een zwarte lijst moeten aangescherpt en transparant zijn.
- Het delen van zwarte lijsten met EU ondernemingen is niet mogelijk via een vergunningsaanvraag bij de AP. Dit zou alleen mogelijk zijn wanneer er wetwijzigingen komen in andere Europese landen en/of door de Europese Unie. EASA heeft eerder in een informeel gesprek aangegeven dat de wijziging van de privacywetgeving op Europees niveau geen heilzame weg is.
- De luchtvaartmaatschappijen, de Koninklijke Marechaussee (hierna: KMar) en het Openbaar Ministerie (hierna: OM) hebben onderzocht in hoeverre het delen van zwarte lijsten bijdraagt aan het terugbrengen van het aantal ordeverstoringen van passagiers. Hierbij is naar de volgende aspecten gekeken: de effectiviteit van het delen van zwarte lijsten tussen KLM en Transavia, herhaling van strafbaar gedrag, de kwalificatie van overtredingen door luchtvaartmaatschappijen en de geschiktheid van het delen van zwarte lijsten als maatregel.
- Uit het onderzoek is gebleken dat het delen van zwarte lijsten tussen de Nederlandse luchtvaartmaatschappijen onderling **niet** het juiste middel is om het aantal ordeverstoringen van passagiers terug te dringen.
- De beschikbare data laten momenteel niet zien dat het delen van de zwarte lijsten leidt tot een vermindering in het aantal ordeverstoringen van passagiers. Daarnaast bestaan er meerdere belemmeringen van juridische en operationele aard die de totstandkoming van het delen van passagiersgegevens binnen afzienbare tijd met een realistische inzet van mensen en middelen niet mogelijk maakt.
- Uit de data analyse van het OM blijkt dat er geen recidiverende passagiers zijn.

Datum

7 maart 2023

Onze referentie

Vul hier het CM-nummer in

Opgesteld door

Bestuurskern
Dir. Luchtvaart
Afd. Luchtvaartveiligheid

Aan

Minister

Bijlage(n)

Vul hier het aantal bijlagen in

- Alhoewel KLM en Transavia gezamenlijk een marktaandeel hebben van 94,6 procent wijst het onderzoek uit dat het delen van zwarte lijsten tussen deze twee luchtvaartmaatschappijen niet leidt tot het terugdringen van het aantal ordeverstoringen van passagiers.

Datum

7 maart 2023

Onze referentie

Vul hier het CM-nummer in

Opgesteld door

Bestuurskern
Dir. Luchtvaart
Afd. Luchtvaartveiligheid

Aan

Minister

Bijlage(n)

Vul hier het aantal bijlagen in

Krachtenveld

- Volgende partijen maken onderdeel uit van het PUP: KLM, Transavia, TUI, Koninklijke Marechaussee (KMar), IenW, Vereniging Nederlandse Verkeervliegers (VNV), Vereniging Nederlands Cabinepersoneel (VNC), FNV Cabine, Corendon, Openbaar Ministerie (OM) en Schiphol. Vanaf juni 2024 zijn de regionale luchthavens ook hierbij aangesloten.
- Alle partijen behalve de vakbonden zijn het eens met de conclusie van het onderzoek dat het delen van zwarte lijsten niet bijdraagt aan het verminderen van het aantal ordeverstoringen van passagiers.
- De vakbonden zijn groot voorstander van het delen van zwarte lijsten omdat zij vinden dat dit een sterk signaal afgeeft aan de samenleving en reizigers en ze zullen aandacht blijven vragen voor dit onderwerp via de Tweede Kamer.
- IenW is van mening dat er door de luchtvaartmaatschappijen voldoende signaal wordt afgegeven door het plaatsen van ordeverstoringen van passagier op een eigen zwarte lijst. Hiermee kan de betreffende passagiers worden verbannen van een luchtvaartmaatschappij voor een periode van 3 maanden tot vijf jaar. In sommige gevallen kan men zelfs levenslang worden verbannen.
- Daarnaast hebben de aangiftes vanuit de luchtvaartmaatschappijen een zekere mate van urgentie en worden de strafzaken door het OM serieus opgepakt.
- De wens om een stevig signaal af te geven is begrijpelijk en daarom worden door het OM passende straffen opgelegd aan een ordeverstoringen van passagier.

Toelichting

- Ordeverstoringen van passagiers zijn wereldwijd een groeiend probleem. In andere landen worden geen zwarte lijsten gedeeld in verband met privacy gevoelige informatie.
- Tegelijkertijd laten de stijgende aantallen zien dat er wel meer nodig is en daarom wordt in het Platform Unruly Passengers (PUP) gekeken naar het gehele ketenproces van vluchten- en passagiersafhandeling en nagedacht over passende maatregelen die kunnen bijdragen aan de oplossing van de problematiek van ordeverstoringen van passagiers.
- In de gesprekken tussen de luchtvaartmaatschappijen, luchthavens en vakbonden over het delen van zwarte lijsten, zijn andere maatregelen in zicht gekomen waarop nu kan worden ingezet.
- Zo is IenW op dit moment samen met de leden van het PUP bezig met het onderzoek naar de aard en omvang van de problematiek van ordeverstoringen van passagiers. Met deze inzichten kunnen gerichtere maatregelen worden getroffen.
- Daarnaast is IenW bezig met het opstellen van een communicatiestrategie. Dit wordt samen met de sector, de KMar en het OM opgepakt.
- Vorig jaar is door de KMar in nauwe samenwerking met het OM en de luchtvaartmaatschappijen een digitaal aangifteformulier ontwikkeld voor

overtredingen (aan boord). Het doel is een efficiënter en effectiever aangifteproces van het vliegend personeel. Deze maatregel is door de luchtvaartmaatschappijen geïmplementeerd.

- Op internationaal vlak is Nederland samen met Ierland en Noorwegen koploper in de aanpak van ordeverstoringen van passagiers. Er wordt naar Nederland gekeken op welke wijze invulling wordt gegeven aan de aanpak. Zo heeft bijvoorbeeld Portugal de Nederlandse intentieverklaring van 14 december 2023 overgenomen.
- IenW blijft in internationale gremia aandacht vragen voor de problematiek van ordeverstoringen van passagiers en zoeken de samenwerking op waar mogelijk. Samen met de European Union Aviation Safety Agency (hierna: EASA) werkt Nederland aan een campagne ter vergroting van het bewustzijn van de passagiers over de (juridische) gevolgen van ongeoorloofd gedrag op de luchthavens en aan boord van vliegtuigen. Hiermee wordt het brede publiek benaderd. Naar verwachting wordt de campagne in het eerste kwartaal van 2025 gelanceerd.
- IenW is nauw aangesloten bij dit proces vanuit de verantwoordelijkheid voor luchtvaartveiligheid en heeft hierbij een ondersteunende dan wel faciliterende rol.

Datum

7 maart 2023

Onze referentie

Vul hier het CM-nummer in

Opgesteld door

Bestuurskern
Dir. Luchtvaart
Afd. Luchtvaartveiligheid

Aan

Minister

Bijlage(n)

Vul hier het aantal bijlagen in

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

Bijlagen

Datum	Naam beslisnota	Toelichting
1	Kamerbrief van 3 april 2023, kenmerk 31936 nr. 1019.	Beantwoording motie over het delen van zwarte lijsten en benoemen van een tijdpad.